

رازی، ابویکر محمد بن زکریا، (۲۵۱-۳۱۱/۳۱۳/۳۲۰ ق)، فیلسوف، فیزیکدان، شیمیدان و طبیب. معروف به طبیب‌المسلمین و جالینوس العرب. در ری به دنیا آمد و در همان‌جا نشو و نما یافت. در ابتدا شغل زرگری داشت و به صنعت اکسیر می‌پرداخت و چون در اثر بخار و دود چشمهایش متورم شد، در چهل سالگی ترک کیمیا کرد و به تحصیل طب پرداخت. رازی از فرزندان عصر خود بود و در علم طب، پیشوا و امام محسوب می‌شد. او بسیار سفر می‌کرد و از حرمت بسیار برخوردار بود. با بیماران خود بسیار با عطف و ایثار برخورد می‌کرد. مدتی اداره و ریاست بیمارستان ری و سپس ریاست بیمارستان عضدی بغداد در عهد مکتفی با او بود. او از مشاهیر منطق، هندسه و دیگر علوم عقلی بود و وی را از بانیان طب شیمی دانسته‌اند. در پایان عمر نابینا شد و در بغداد درگذشت. در کارهای علمی رازی، اهمیت دادن به تجربه مشهود است. وی تحقیقاتی در باب وزن مخصوص انجام داده و اکتشافاتی چون «کشف‌الکلی» و «اسید سولفوریک» به او منسوب است. تعداد تألیفات او را تا ۱۹۸ و برخی تا ۲۳۷ عنوان بر شمرده‌اند. از آثار او: «الحاوی»، «سی مجلد در طب»، «الطب الروحانی»، مشهور به «طب النفوس»، «الجامع» یا «الجامع الکبیر»، «الأعصاب»، «امراض الاطفال»، «المنصوری»، که آن را برای ملک منصور بن نوح سامانی نگاشته است؛ «الجدری و الحصبة»، «التدبیر»، «الترتیب»، در کیمیا؛ «منافع الاغذیة و دفع مضارها»؛ «من لا یحضره الطبیب».

الاعلام (۶/ ۳۶۴-۳۶۵)، تاریخ ادبیات در ایران (۱/ ۲۸۹-۲۹۳، ۳۴۴-۳۴۵)، تاریخ الحکماء قسطنطینی (۲/ ۳۲۴-۴۲۲)، تاریخ فلاسفه ایرانی (۹۷-۷۱)، دایرةالمعارف فارسی (۱/ ۱۰۵۶)، روضات الجنات (۷/ ۲۸۶-۲۸۹)، ریحانه (۲/ ۲۸۶-۲۸۷)، سیرالنبله (۱۴/ ۳۵۴-۳۵۵)، شخصیت‌های نامی (۲۲۵-۲۲۷)، فرهنگ ادبیات فارسی (۲۲۴-۲۲۵)، الفهرست لابن الندیم (۴۱۵-۴۱۶، ۵۰۴)، فیلسوف ری، کشف الظنون (۵۷۷، ۶۲۸، ۱۰۱۵، ۱۲۱۵، ۱۸۶۲)، الکنی و الالقاب (۱/ ۲۴-۲۳)، لغت نامه (ذیل رازی)، مؤلفین کتب چاپی (۵/ ۲۸۷-۲۸۵)، معجم البلدان (۳/ ۱۳۶)، معجم المؤلفین (۱۰/ ۷۰۶)، الوافی بالوفیات (۳/ ۷۷-۷۵)، وفسیات الاعیان (۵/ ۱۶۱-۱۵۷)، هدیة الاحیاب (۶-۷)، هدیةالمعارفین (۲/ ۲۷-۲۹).